

menschenfreundlich, vom Wagen der Aśvin RV. 2, 18, 1. 3, 1, 10. — 2) m. a) Mensch P. 4, 1, 161. AK. 2, 6, 1. H. 337. HALS. 2, 176. RV. 1, 164, 15. 6, 47, 16. 7, 89, 5. इक्ष्वा देवमनुष्येभिर्मयि: 3, 4, 8. यं वा देव-विर्मनुष्यः समीधे 10, 98, 8. VS. 6, 6, 8, 38. 60. TBr. 2, 3, 8, 3. गन्ध Ait. Br. 3, 30. देवाः, मनुष्याः, पितरः Çat. Br. 1, 2, 5, 17. 7, 2, 1. 3, 6, 2, 26. 7, 4, 2, 40. देवमनुष्याः Çat. Br. 6, 4, 2, 22. 3, 2, 17. मनुष्यायुषं 7, 3, 2, 10. ऋष 6, 7, 2, 8. ऋषि 11, 8, 2, 9. — 13, 6, 2, 20. 14, 4, 2, 20. fgg. Åçv. Gṛh. 2, 1, 10. 3, 9, 1. KAUC. 63. 82. 106. M. 1, 39. 43. 84. 3, 117. 7, 8. N. 12, 97. Suçr. 1, 4, 19. 118, 14. 130, 12. RAGH. 2, 33. 3, 54. वनचरमनुष्याणाम् Pāṇ-đāt. 255, 17. ऽजाति Spr. 2112. मनुष्यादिस्तेप्रापयिष्यति Verz. d. Oxf. H. 282, a, 30. Vgl. ऋ, दुर्मनुष्य, निर्मनुष्य. — b) Mann (Gegens. स्त्री, ऋव-ल्ल) M. 11, 163. MĀRK. P. 123, 29. — c) eine Klasse von Manen, die menschlichen Väter, welche das Piṇḍa-Opfer empfangen, TBr. 1, 3, 10, 9; vgl. RV. 4, 1, 13. — 3) f. मनुष्यी ein menschliches Weib gaṇa गो-रादि zu P. 4, 1, 41. Vārt. 2 zu P. 4, 1, 63. ÇABDAR. bei WILSON (मनुष्यी ÇKDr. nach ders. Aut.). — Vgl. मका, मनुष्यक.

मनुष्यकार (म + कार) m. die That eines Menschen, menschliche Anstrengung MBh. 5, 961. — Vgl. पुरुषकार 1.

मनुष्यकिल्बिष (म + किल्) n. ein Vergehen gegen Menschen Çat. Br. 12, 9, 2, 2.

मनुष्यकृत (म + कृत) adj. gegen Menschen begangen: एनस् VS. 8, 13. मनुष्यगन्धर्व (म + गन्) m. pl. die menschlichen Gandharva (stehen unter den देवगन्धर्वाः) TAİTT. Up. 2, 8. Ind. St. 2, 230.

मनुष्यचर (म + चर) adj. mit Menschen verkehrend TS. 6, 4, 9, 1.

मनुष्यच्छन्दस् (म + छन्दस्) n. Metrum der Menschen TS. 5, 4, 6, 6. KĀTH. 21, 11. Ind. St. 8, 75.

मनुष्यजा (म + जा) adj. von Menschen-geboren RV. 10, 83, 40.

मनुष्यैत् adv. = मनुष्यत् AV. Prāt. 4, 65. AV. 5, 12, 8 (vgl. WHITNEY zu AV. Prāt.).

मनुष्यता (von मनुष्य) f. das Menschsein: ऽतामेत्य Mensch werdend R. 1, 14, 47. ऽता याताः MĀRK. P. 26, 29. das Mannsein: स्वतन्त्रता मनुष्याणां परतन्त्रा सदाबला । नरो ऽपि परतन्त्रो यस्तस्य कीदृशमनुष्यता ॥ 123, 29.

मनुष्यत्रा (wie eben) adv. unter Menschen, zu Menschen u. s. w. P. 5, 4, 56. Çat. Br. 1, 9, 2, 27.

मनुष्यत्वं (wie eben) n. das Menschsein, Menschlichkeit TBr. 2, 3, 8, 3. याति ऽत्वम् werden Menschen M. 12, 40. KATHĀS. 7, 11. NĪLAK. 17. Muir, ST. 4, 221.

मनुष्यदेव (म + देव) m. ein Gott unter den Menschen: 1) ein Brahmane Çat. Br. 2, 2, 2, 6. 4, 3, 2, 4. — 2) Fürst, König RAGH. 2, 52.

मनुष्यधर्मन् (म + धर्म) m. Bein. Kuvera's AK. 1, 1, 2, 64. HALS. 1, 78.

मनुष्ययज्ञ (म + यज्ञ) m. Opfer an Menschen d. i. Mildthätigkeit, Gastfreundschaft, eines der 5 Mahājāgña Çat. Br. 11, 5, 2, 1. 2. यन्मनुष्येभ्यो ददाति तन्मनुष्ययज्ञः Åçv. Gṛh. 3, 1, 3. Verz. d. Oxf. H. 265, a, 4. 267, b, 41. 44. 277, a, No. 654. स्नातिथ्यस्य मनुष्ययज्ञत्वं कात्यायनेनोक्तम् 267, b, 42. — Vgl. नृयज्ञ.

मनुष्यरथ (म + रथ) m. Wagen der Menschen TS. 5, 4, 2, 1. Ait. Br. 2, 37.

मनुष्यराज (म + राज) m. ein menschlicher König VS. 24, 80. Ait. Br. V. Theil.

1, 15. KĀTH. 24, 7. ऽराजन् m. dass. Ait. Br. 8, 26. PĀṆAV. Br. 18, 10, 5. मनुष्यलोक (म + लोक) m. Menschenwelt VS. 30, 12. TBr. 2, 1, 8, 1. TS. 6, 1, 2, 1. 6, 2, 1. Çat. Br. 1, 8, 2, 14. 3, 7, 2, 25. 7, 3, 2, 10. Åçv. Gṛh. 4, 4, 2, 4. ÇĀK. 99, 7. Spr. 3016. KATHĀS. 46, 240. 52, 409.

मनुष्यविष् (म + विष्) f. Menschenvolk Ait. Br. 1, 9. विशो n. dass. TS. 5, 4, 2, 7. 6, 1, 2, 3. विशा f. dass. KĀTH. 11, 6. 23, 8.

मनुष्यसभा (म + सभ) f. eine Versammlung von Menschen ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

मनुष्यसर्व (म + सर्व) m. Menschenlibation: यो वै सोमैर्न मृत्युते स देवसवः । यः पृथुना मृत्युते स देवसवः । य इक्ष्वा मृत्युते स मनुष्यसवः TBr. 2, 7, 2, 1. KĀTH. 37, 4.

मनुष्येन्द्र (मनुष्य + इन्द्र) m. der Beste der Menschen (nicht Fürst), in der Anrede N. 22, 6.

मनुष्येश्वर (मनुष्य + ईश्वर) m. Fürst, König RAGH. 2, 2.

मनुष्यैत् (von मनुस्) adv. P. 4, 4, 18. Vārt. 2. als Mensch oder Menschen, wie Menschen, wie bei —, wie unter —, wie für Menschen: मनुष्यैन्द्र सर्वं जुषाणः पिब RV. 3, 32, 5. 2, 5, 2. यज्ञो यमा मनुष्यप्रदिवा दधिघ्ने 4, 34, 3. 37, 8. मनुष्यज्ञा नि धीमहि मनुष्यसंमिधीमहि । ऋष मनुष्यैन्द्रो देवान्देवयते यज्ञ 5, 21, 1. 4, 44, 11. 105, 13. 6, 68, 1. 7, 2, 3. मनुष्यैन्द्र इह यति देवान् 11, 3. 8, 27, 7. 43, 27. 10, 61, 15. 70, 18. 110, 8. Die Comm. gewöhnlich wie Manu: भृगुवत्, म, ऋद्धिस्वत् RV. 8, 43, 13; vgl. 1, 31, 17. wie bei Manu (nach Auffassung des BRAHMAṆA) Çat. Br. 1, 5, 2, 7. KĀTH. Ça. 3, 2, 7.

मनुस् (von मन) m. = मनु Mensch, Mann Nib. 8, 5. UééVAL. zu UNĀDIS. 1, 116 (oxyt.). RV. 1, 26, 4. 36, 7. 52, 8. 130, 9. मनुषो न योषा 167, 3. 175, 3. 189, 7. 2, 2, 6. 10, 1. 18, 2. 20, 6. 3, 2, 1. 3, 2. मनुषो ज्ञत्तवः 6, 26, 2. 60, 6. स चैतयन्मनुषः 4, 1, 9, 2, 1. कोतारमग्निं मनुषो नि षेडुः 6, 11. 37, 1. 5, 5, 7. 29, 1. 3. 7. 6, 4, 1. 10, 2. मनुषो विशः 14, 2. 15, 4. 7, 8, 2. 9, 4. 70, 2. 73, 2. मनुषे दशस्या 99, 3. 100, 4. 8, 23, 18. 76, 2. 9, 72, 4. 74, 5. 10, 11, 5. 21, 7. 23, 8. 63, 6. दुहणो मनुषे 99, 7. 110, 1. ऋषत्यं मनुषः VĀLAKH. 1, 8. 2, 8. VS. 20, 42. — Vgl. मानुष.

मनुसंहिता (मनु + सं) f. Manu's Gesetzsammlung M. ed. Calc.

मनुसर्व m. so v. a. मनुष्यसर्व; vom BRAHMAṆA gedeutet als Manu's Libation TS. 7, 5, 2, 3.

मनोगत (मनस् + गत) adj. im Herzen ruhend, — verborgen: कामाः BHAG. 2, 55. आधिष्ठेत् ÇĀK. 59. n. das im Herzen Ruhende, Gedanke, Meinung; Wunsch, Verlangen MBh. 1, 3688. 9, 2483. 2485. Hit. 73, 16. मनोगतं वीर यते तद्वृत्ति वितराम्यकम् MBh. 3, 11981. fg. 5, 7043. 7, 6337. KUMĀRAS. 5, 51. KATHĀS. 55, 85. BHAG. P. 9, 18, 28. MĀRK. P. 22, 14.

1. मनोगति (मनस् + गति) f. Herzenswunsch: परित्यजामि त्वां कामं किंवा सर्वमनोगतिः MBh. 12, 6627. = मनसो वृत्तिः NĪLAK.

2. मनोगति (wie eben) adj. der da hingehen kann wohin er will R. 3, 53, 31.

मनोगवी (मनस् + गति) f. Wunsch ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

मनोगुता (मनस् + गु) f. = मनःशिला rother Arsenik AK. 2, 9, 108. H. 1059.

मनोर्यकृष्ण (मनस् + र्य) n. das Ergreifen —, Gefangennahmen des Sinnes TS. 2, 3, 2, 2; vgl. मनोगृहीत KĀTH. 12, 2.